

Jaarrapport 2023

Samen voor meer en betere natuur

Vlaanderen
is natuur

**AGENTSCHAP
NATUUR & BOS**

Woordje vooraf

Je hebt zo van die jaren die er een tikkeltje uitspringen. 2023 was er zo eentje, niet in het minst omdat ik in juli aan het hoofd kwam te staan van het Agentschap voor Natuur en Bos. Een agentschap met een wonderschone missie: 'Samen voor meer en betere natuur'.

Als ik dit jaarrapport doorblader, springt het woord samen er op elke pagina uit. Want bouwen aan de natuur doe je niet alleen. En met samen bedoel ik echt iedereen: van de Vlaamse overheid tot natuurorganisaties en privé-eigenaars, van lokale besturen en zorginstellingen tot elke vrijwilliger die de handen uit de mouwen heeft gestoken.

Jongeren vastgekleusterd aan hun smartphone? Daar viel niets van te merken tijdens het BOOMweekend in december 2023 waar we met 5000 jongeren maar liefst 150.000 bomen - goed voor 86 hectare bos - plantten in Vlaanderen. Het voorbije plantseizoen leverde in totaal zelfs 772 hectare extra bos op.

Over cijfers gesproken: met 16.000 hectare natuur onder effectief beheer zaten we eind 2023 helemaal op schema om in 2024 onze oppervlakteambitie van 20.000 hectare te bereiken. Met 2500 goedgekeurde subsidieaanvragen kreeg de natuur bovendien een injectie van jewelste, waaronder ook heel wat nattenatuurprojecten die in gebieden met wateroverlast of droogteproblemen deze problemen helpen voorkomen. Onze projectsubsidie natuur (PSN) is trouwens al meer dan 10 jaar de financiële stuwkracht achter honderden waardevolle natuurprojecten in heel Vlaanderen.

Trek dus zeker de Vlaamse natuur in om al die kleine en grote realisaties te ontdekken. Voor onze eigen domeinen kan ik daarvoor zeker onze nieuwe belevingssite aanraden met als blikvanger de nieuwe belevingskaart die u vlotjes loodst naar allerlei interessante routes en handige voorzieningen.

Geniet van al dat natuurmoois!

Goedele Van der Spiegel
Administrateur-generaal
Agentschap voor Natuur en Bos

natuurenbos.be

**SAMEN VOOR
MEER & BETERE
NATUUR**

Meer natuur voor Vlaanderen

Vlaanderen investeert in natuur met hoge kwaliteit, overal en dicht bij iedereen. Tijdens de regeerperiode 2019-2024 ambiëerden we om **20.000 bijkomende hectare natuur** onder effectief natuurbeheer te brengen. Met een **natuurbeheerplan** leg je de basis voor een sterke en diverse natuur met een overzichtelijke **goedkeuringsprocedure** en een heldere **langetermijnvisie**. Eind 2023 klokten we af op 80% van deze oppervlakte doelstelling.

89

natuurbeheerplannen
goedgekeurd
= 4.942 ha

691

Evaluatieverslag*
opgemaakt voor alle
bestaande beheerplannen

TOTAAL

450+

beheerplannen
omgezet naar een
natuurbeheerplan

80%

van oppervlakteambitie
bereikt
= 16.000 ha

*Zo'n verslag is de start om een beheerplan om te zetten naar een natuurbeheerplan, hierin staat ook een raming van mogelijke jaarlijkse beheersubsidies.

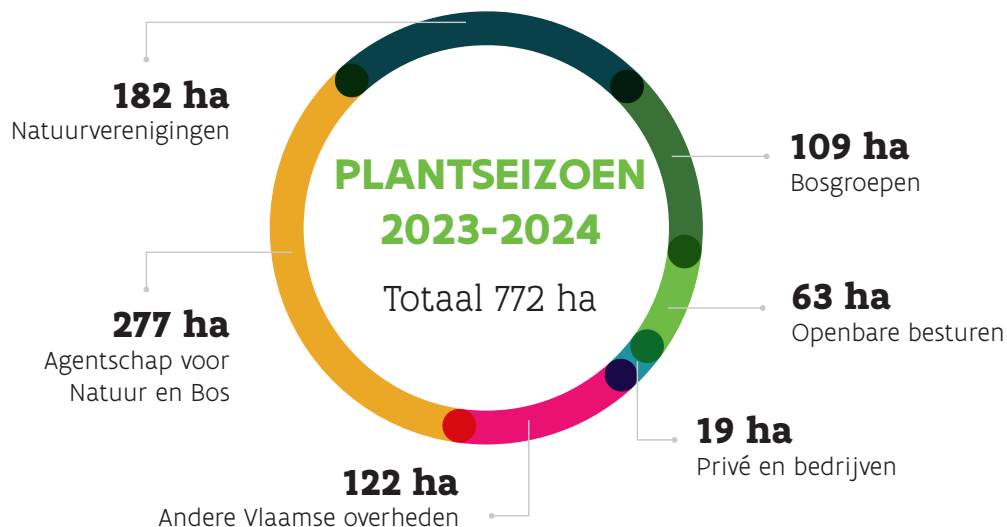
Meer bos in Vlaanderen

De Bosalliantie is een samenwerking tussen de Vlaamse overheid, natuurorganisaties en lokale besturen om de bosuitbreiding in een stroomversnelling te krijgen.

Met de **Bosalliantie** laten we geen middel onbeproefd om extra bossen te planten in Vlaanderen.

bosteller.be

35 BOSLABELS VOOR LOKALE BESTUREN

35 lokale besturen ontvingen een boslabel: 6 gouden, 11 zilveren en 18 bronzen medailles. Hiermee worden lokale besturen die een bepaald aantal hectare bos* hebben aangelegd in de bloemetjes gezet.

Gemeente

Gouden label voor Provincie Oost-Vlaanderen, Stad Brugge, Provincie Antwerpen, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Bornem en Stad Gent. Stad Brugge spant de kroon met net geen 17 ha.

* Gouden Boslabel > 10 ha / Zilveren Boslabel > 5 ha
Bronzen Boslabel > 2,5 ha

BUGGENHOUTBOS MET 9,7 HECTARE UITGEBREID

Niet alleen 470 leerlingen van de Buggenhoutse basisscholen, maar ook de inwoners lieten zich niet afschrikken door het natte weer om het Buggenhoutbos nog groter te maken, onder andere met de aanplant van de bekende Buggenhoutse wintereik.

BOOM WEEKEND

BOOMWEEKEND

17 TOT EN MET 19 NOVEMBER 2023

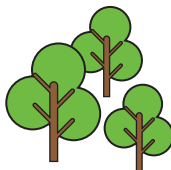
De Bosalliantie organiseerde het allereerste BOOMweekend. Een weekend waarin er samen met Vlaamse jeugdbewegingen en andere jeugdgroepen zo veel mogelijk bomen werden geplant.

49
locaties

5000
jongeren

86 ha
bos

150.000
bomen

Sfeerfilmpje plantactie

Het was een modderige bedoening tijdens de plantactie in Dessel aan de Witgoorheide. Maar laat dat nu net de natuurlijke habitat zijn van veel jeugdbewegingen ☺. De leden van Chiro Dessel, Chiro Witgoor en Jeugd Rode Kruis lieten het zeker niet aan hun hart komen en plantten die dag 400 inheemse bomen en struiken, goed voor bijna 1 hectare bos. Bosliefhebber Dieter Coppens kwam graag een handje toesteken.

Overal natuur

GROENBLAUWE ATLAS

We werken aan een nieuwe atlas. Eentje voor **groenblauwe oplossingen in de bebouwde omgeving** welteverstaan. De Atlas wil een inspirerende, motiverende en praktische kennisbasis zijn die de afstand tussen praktijk, beleid en onderzoek verkleint. Beschikbaar in 2025.

Een samenwerking met AQUAFIN nv, VLARIO vzw, Departement Omgeving, en het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO).

NACHTELIJKE VERLICHTING

Nachtelijke verlichting heeft grote negatieve gevolgen voor onze biodiversiteit. De nieuwe **ecologische duisternisbehoeftekaart** op de dienstensite van Natuur en Bos maakt een inschatting van de impact van bestaande of geplande verlichting op de biodiversiteit. **De kaart geeft aan welke gebieden het meest nood hebben aan duisternis voor dieren en planten.** Dat zijn gebieden die donker zouden moeten blijven of donker gemaakt zouden moeten worden.

Natuur en Bos begeleidde twee provinciale studies over de effecten van kunstmatige verlichting op biodiversiteit en gezondheid. Overleg met Fluvius en natuurverenigingen leidde tot meer wederzijds begrip voor mekaar standpunten. Een samenwerking met Fluvius en gemeente Willebroek leverde een primeur op: een nieuw gemeentelijk lichtplan dat gebruik maakt van de nieuwe ecologische duisternisbehoeftekaart.

Duisternis-
behoeftekaart

(fotograaf: Bernard Van Elegem)

(fotograaf: Stadsbader Contractors bv)

ONTSNIPPERING IN VLAANDEREN

Om versnippering van leefgebieden van dieren tegen te gaan, zet de Vlaamse overheid in op een onderbouwd meerjarenprogramma: het **Vlaams Actieprogramma Ecologische Ontsnippering (VAPEO)**.

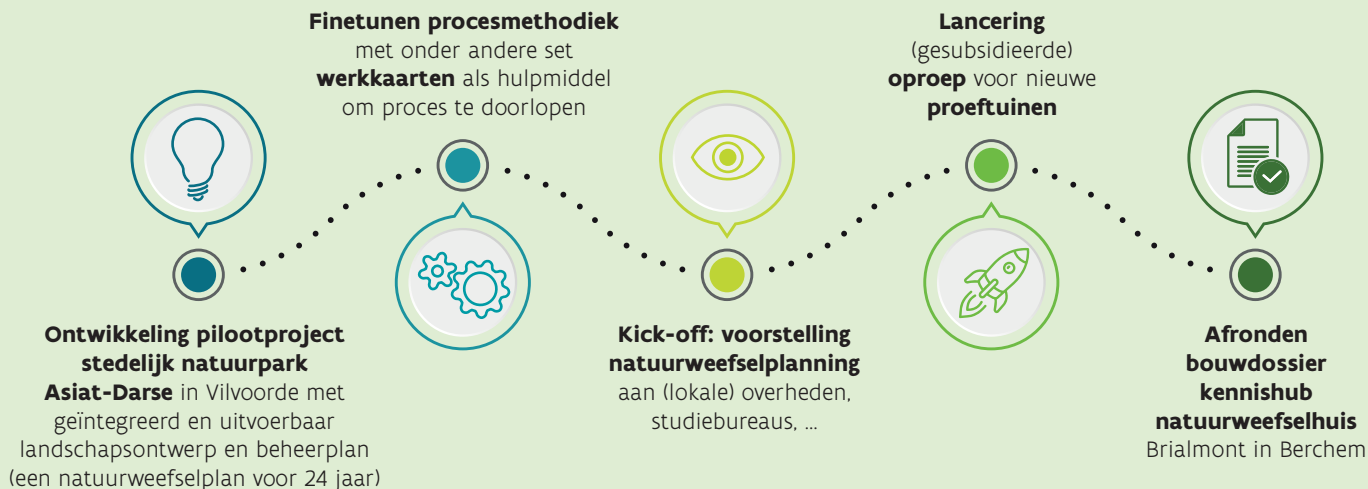
2023 vormde een kantelpunt in VAPEO. Zo werden bestaande bruggen over de E17 (in Waasmunster) en over de E40 (in Bertem) omgevormd tot bermbruggen, dat zijn bruggen met gescheiden stroken voor mens en dier. Verder gingen de werken van start voor een ecoduct over de E19 aan het Hallerbos. Ook in Lommel ging de schop in de grond voor een ecoduct over de N71. Samen met het Departement Omgeving startten we ook een ontsnipperingsplan op rond waterwegen.

NATUUR EN GEZONDHEID

We startten een proeftuinwerking 'Natuur op wandelafstand, gezonde natuur voor gezonde mensen in een biodiverse en klimaatadaptieve zorgomgeving', samen met de Koning Boudewijnstichting en onderzoekers van HOGENT/UG en UA. Op basis van goedgekeurde projecten legden we criteria vast voor goede projecten waarin natuur en zorg samenkomen. We maken het begrip natuur en gezondheid operationeel en tastbaar op het terrein.

STEDELIJKE NATUUR

Via een brede samenwerking legden we de basis voor een nieuwe aanpak rond stedelijke natuurontwikkeling en -beheer, de natuurweefselplanning. Hierbij bepalen inwoners en actoren in een buurt zelf aan welk soort natuur de buurt nood heeft en hoe ze die – samen – zullen aanleggen en onderhouden.

NATUURINCLUSIEVE LANDBOUW

In 2023 onderzochten we juridische obstakels voor natuur in het landbouwgebied. Samen met de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) startten we een begeleidingstraject om te testen of huidige beleidsmiddelen een landbouwbedrijf kunnen laten evolueren naar een natuurinclusief en rendabel bedrijf. Dit traject loopt momenteel bij een akkerbouw- en een melkveebedrijf. Daarnaast werkten we samen met VLM en INBO aan een actieplan om de **biodiversiteit op akkers te bevorderen**.

TWINTIG HANDIGE REFERENTIEBEELDEN

Deze **inspirerende fiches** - met informatie en inspiratie over **specifieke natuuroplossingen** - benadrukken het nut van natuuroplossingen en willen motiveren om ook daadwerkelijk aan de slag te gaan met bijvoorbeeld speelnatuur, zorgnatuur en natuurlijke waterinfiltratie.

> **Bekijk alle fiches op onze website**

Fauna- en florabeheer

(fotograaf: Patrick Vanopplinus)

EVERZWIJN

Everzwijnen die woonwijken intrekken, woelen in tuinen, veroorzaken verkeersongevallen, vernielen vuilniszakken en zorgen voor angst bij de mensen in de wijk. Daarom startte Natuur en Bos in Genk een leertraject voor het **beheer van everzwijnen in bewoond gebied**. Met succes. De meldingen van overlast en schade zijn duidelijk afgenomen en 92% van de Genkenaars die een melding deden, pleitten voor het verderzetten van de aanpak.

NIEUW 'EVERTEAM'

Gemachtigde faunabeheerders

Inzetbaar in heel Vlaanderen in 2024 om overlast en schade door everzwijnen aan te pakken met de beproefde mix van **sensibiliseren, preventie en gericht faunabeheer**.

E-LOKET VISVERLOF

Goed nieuws voor de hengelaars in Vlaanderen. Zij kunnen hun visverloven aanvragen en betalen via een **nieuw e-loket**. Het is een gebruiksvriendelijke, laagdrempelige online toepassing, in de gekende, heldere stijl van onze andere moderne e-loketten.

(fotograaf: Vilda/Bert Willaert)

AFRIKAANSE KLAUWKIKKER

De Afrikaanse klauwkikker blijft oprukken in Vlaanderen. De drie voorplantingshaarden van deze invasieve exoot die in 2023 grondig werden aangepakt, bleken slechts het topje van de ijsberg, zo wees **eDNA** uit. Samen met het INBO werken we daarom aan een meer doortastend plan van aanpak. Ook andere spelers zoals de provincie West-Vlaanderen, de Waalse overheid en vooral private eigenaars zullen nodig zijn om deze soort aan te pakken.

Via **eDNA-onderzoek** kan je erg lage DNA-concentraties van een organisme in de omgeving detecteren, dat is het zogenaamde **eDNA of environmental DNA**.

CHINESE MUNTJAK

De Chinese muntjak ziet er dan misschien wel heel aaibaar uit, maar deze invasieve exoot kan best wat schade veroorzaken aan lokale flora. Een pilotproject dat opgestart werd in 2022 om actiever Chinese muntjak te bestrijden via nachtelijk sluijpjachten, werd succesvol verdergezet in 2023 dankzij onze faunabeheerders en het nieuwe everzwijnteam.

(fotograaf: Yves Adams)

Sinds het Verenigd Koninkrijk de EU heeft verlaten, herbergt Vlaanderen de grootste populatie van deze invasieve uitheemse soort. Het is daarom bijzonder belangrijk om deze succesvolle aanpak verder te kunnen uitrollen.

JACHTEXAMEN

Het theoretische jachtexamen op papier is voltooid verleden tijd. In 2023 legden de 556 kandidaten het examen voor de eerste keer volledig digitaal af. De nieuwe tool is toekomstgericht en gebruiksvriendelijk, mét een aanzienlijke besparing op organisatorische kosten.

WILD IN ZICHT

Met de nieuwe online tool Wild in Zicht kunnen burgers schade en waarnemingen van wilde dieren in beeld brengen.

Die informatie gebruikt Natuur en Bos om het beleid en het beheer voor een aantal specifieke soorten te verfijnen. Het gaat bijvoorbeeld om everzwijn, marter, wolf..., maar ook over een aantal invasieve exoten in onze natuur zoals Chinese muntjak of nijlgans.

(fotograaf: Yves Adams)

AZIATISCHE HOORNAAR

De bestrijdingsaanpak voor de beruchte Aziatische hoornaar nam meer vorm aan in 2023.

- **Beheerregeling** opgesteld met Agentschap Landbouw en Zeevisserij
- **Beheersamenwerking** met provincies Oost- en West-Vlaanderen
- **Projectmedewerker** aangeworven voor **Vespawatch**
- **Raamovereenkomst** voor **verdelging** in eigen gebieden kan ook ingeschakeld worden door (boven)lokale besturen
- Opstart **opleiding** voor **professionele verdelgers** bij Inverde
- **Subsidies** voor **beschermingspakken** voor professionele verdelgers

WOLF

Kennisdelen

werkbezoeken met praktijkvoorbeelden in Nederland en Duitsland

Schutzkring

schutzkring Limburg verlengd tot 29 februari 2024

Wolvenplatform

Departement Omgeving en Agentschap Wegen en Verkeer sluiten aan

Communicatie

voortdurende aandacht voor communicatie met twee infomarkten, wolvenwegwijzer, communicatiekalender, reizende wolvenexpo, mailings, ...

Risicozones

risicozones Noord-Antwerpen en Limburg (met aangrenzende gemeenten uit provincie Antwerpen) ongewijzigd

Wolf Fencing Team

samenwerking verlengd met drie jaar

Natura 2000

(fotograaf: Wouter Cardoen)

BEVER

De bever is helemaal terug. Dat biedt kansen, maar brengt ook uitdagingen met zich mee. **Bevers creëren biotopen voor vele andere soorten en zijn een bondgenoot in de strijd tegen droogte en klimaatverandering.** Maar in het dichtbevolkte Vlaanderen veroorzaakt graverij, dammenbouw en vraat van bevers ook overlast en schade. Een tweede soortenbeschermingsprogramma – opgesteld in intensief overleg met waterloopbeheerders, vertegenwoordigers van de natuursector, de landbouwsector en private eigenaars – gaat op zoek naar oplossingen voor duurzaam samenleven met de bever.

Belgium for
Biodiversity

Op 1 januari 2023 zag een nieuw LIFE-project het daglicht, **LIFE 'Belgium for Biodiversity' (LIFE B4B)**. Het is een van de eerste Strategic Nature Projects in het nieuwe Europese LIFE-programma. In dit ambitieuze Belgische project **werken we negen jaar lang samen met 14 Belgische partners aan het herstel van de biodiversiteit** op het volledige Belgische grondgebied. 150 enthousiaste deelnemers namen alvast deel aan de 'kick-off' van het project.

CARBON FARMING

Ons agentschap organiseerde met andere Vlaamse agentschappen* het Discussieforum Carbon Farming voor de landbouw-, bosbouw- en natuursector om samen te verkennen hoe we Carbon Farming in Vlaanderen kunnen ondersteunen.

* Agentschap Landbouw en Zeevisserij, Departement Omgeving, Vlaamse Landmaatschappij, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek, Vlaams Energie- en Klimaatagentschap

Met Carbon Farming duiden we landbeheeractiviteiten aan die helpen om meer koolstof op te slaan in planten, dode materialen en de grond. Bijvoorbeeld door een betere vastlegging van koolstof, het verminderen van de uitstoot naar de lucht, en het ontwikkelen van natuur.

Blue Deal

(fotograaf: MotionPlanet)

225 ha
natte natuur
Vallei van de
Grote Nete (Geel)

Aan de rand van het Zammelsbroek staat een **gloednieuw infopunt**. Bovenop een omgebouwde zeecontainer kan je het **herstel van natte natuur** vanop de eerste rij aanschouwen. Met de geplande werken van het **Sigmaplan** krijgt de Grote Nete hier meer ruimte om te stromen, met als resultaat minder overstromingsgevaar en meer natte natuur.

200 ha
leefgebied -
Kalkense
Meersen
(Wichelen)

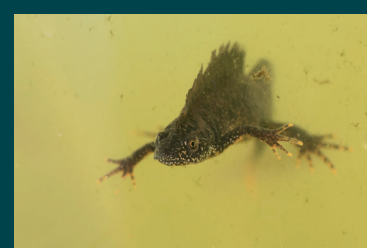
Verwaarloosde en vertuinde percelen in het Sigmaplangebied Scherenmeersen kregen een **roerdompvriendelijke inrichting**. Vervuilde oeverconstructies en asbest werden verwijderd, oevers kregen een glooiend reliëf. Dat geeft opnieuw ruimte aan water- en moerasplanten zoals grote rietkragen vol beschutte plekjes. Een nieuw uitkijkpunt met infobord biedt een fraai uitzicht, een nieuwe sluis controleert het waterpeil.

82 ha
Dorent – Zennevallei
(Zemst/Vilvoorde)

(fotograaf: Herman Desmet)

(fotograaf: Wesley Poelman)

Om het de **kamsalamander** nog meer naar zijn zin te maken, **verwijderden** we dit jaar **overtollig slib** uit een aantal oude Zennemeanders en maakten we de **oevers** plaatselijk **minder steil**. Ook een **extra nieuwe poel** kwam erbij.

Gebiedsgerichte werking

NATIONALE PARKEN EN LANDSCHAPSPARKEN

Na een intensief voortraject erkende de Vlaamse regering in 2023 negen Vlaamse parken: **vier Nationale Parken** en **vijf Landschapsparken**.

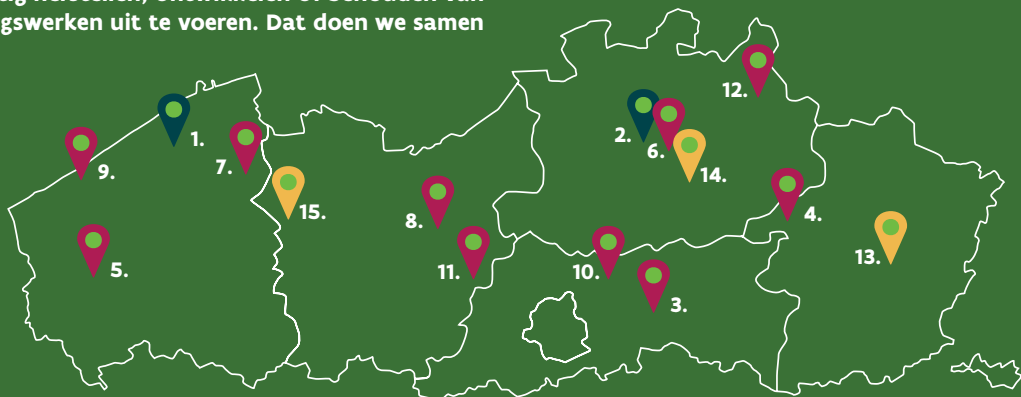
VLAAMSE PARKEN: landschapsparken nationale parken

We gebruiken de term Vlaamse Parken als verzamelnaam voor Nationale Parken en Landschapsparken. Het gaat om gebiedserkenningen van een zekere schaal die aan een bepaalde kwaliteitsgarantie voldoen. De Vlaamse Parken worden vanuit de Vlaamse overheid gecoördineerd binnen het Vlaams Parkenbureau. Het is een unieke samenwerking van de VLM (de coördinator van de Landschapsparken), Natuur en Bos (coördinator van de Nationale Parken), Departement Omgeving, Toerisme Vlaanderen en Departement Onroerend Erfgoed.

15 NATUURINRICHTINGSPROJECTEN

Natuurinrichting is het projectmatig herstellen, ontwikkelen of behouden van waardevolle natuur door inrichtingswerken uit te voeren. Dat doen we samen met VLM en andere partners.

- Volledig uitgevoerd
- In uitvoering, met nog maatregelen gepland
- Uitvoering in voorbereiding

1. Meetkerkse Moeren
2. Vrieselhof (Ranst)
3. Dijlevallei
4. Zwarte Beek (Beringen)
5. De Blankaart (Diksmuide)

6. Zoerselbos
7. Biscopveld
8. Berlarebroek-Donkmeer
9. Schuddebeurze (Middelkerke)
10. Torfbroek (Kampenhout)

11. Wellemeersen (Denderleeuw)
12. Liereman (Oud-Turnhout)
13. Vijvercomplex Bokrijk-Kiewit
14. Graafweide-Schupleer (Grobendonk)
15. Kraenepoel (Aalter)

PONC?

Dat staat voor **Process Oriented Nature Conservation of procesgestuurd natuurbeheer**. Of om het met een mooie Engelse term te benoemen: **rewilding**. In dit Europese Erasmus+ project werkten Natuurinvest en Natuur en Bos samen met Europese partners om kennis op te bouwen en ervaringen te delen rond procesgestuurde natuurbeschermingsconcepten en -oplossingen. Dat gebeurde in Vlaanderen aan de hand van twee cases, namelijk het Sigmaphan in het Scheldegetijdengebied en Bosland.

(fotograaf: Rollin Verlinde - Vilda)

BEHEERFICHE KAMSALAMANDER

Spiksplinternieuw! Een **kompasnaald** over **soortenbeschermingsprogramma's (SBP's)** én een beheerfiche die zich specifiek richt op beheer in functie van de kamsalamander. Bedoeling is om voor alle SBP-soorten een gelijkaardige fiche te maken.

(fotograaf: Reinhardt Strubbe)

80 wilde hamsters werden uitgezet in Widooie bij Tongeren, de enige plaats in Vlaanderen waar nog wilde hamsters leven. We werkten samen met een Duitse partner voor de kweek van deze beschermde soort.

(fotograaf: Reinhardt Strubbe)

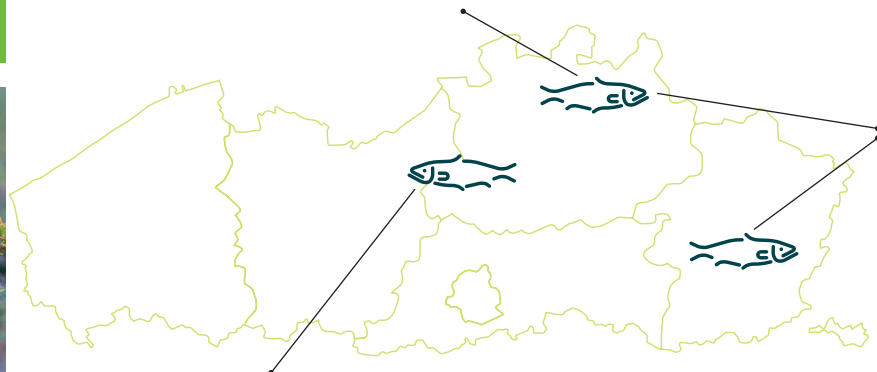

Na een succesvolle kweek konden we **knofloekpadden** uitzetten in het Vijvergebied Midden-Limburg, Peer en het Welleken in Zonhoven.

KWEEKPROGRAMMA'S VOOR BEDREIGDE SOORTEN

Door inteelt en genetische verarming leidde het kweken met **Vlaamse grote modderkruipers** tot veel misvorming. De kweek met 'vers' genetisch materiaal uit Nederland leverde gelukkig een veel beter resultaat op.

De nieuwe kweekvijver in Rijkevorsel leverde goede resultaten op, maar het is nog even wachten op natuurlijke voortplanting.

Bestaande populaties in Het Goorken en Herkenrode kregen er compagnons bij.

We zetten een nieuwe populatie uit in Kruibeke/Rupelmonde (dit was in het verleden al leefgebied van de grote modderkruiper).

Financiële boost van natuurprojecten

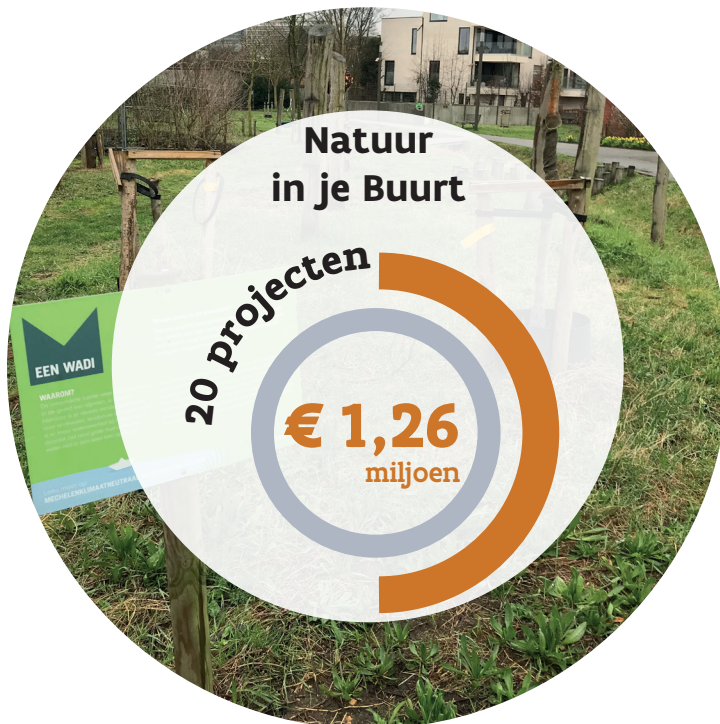
Groene Rand rond Brussel

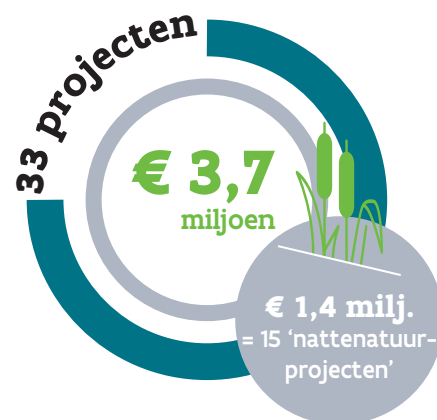
Projectoproep soorten (PSS)

Natuur in je Buurt

Projectoproep Natuur (PSN)

34
natuur-
inspecteurs

1894
meldingen

429 = proces-verbaal
of aanmaning

Natuurinspectie

2070
handhavings-
stukken

324
herstelmaatregelen

BESTUURLIJKE MAATREGELEN VOOR NATUURHERSTEL

- 57 ha bos
- 21 km kleine landschapselementen
- 16 ha beschermde vegetatie
- 31 ha historisch permanent grasland

2494
visverloven
gecontroleerd

468
jachtverloven
gecontroleerd

Natuurherstel

In het Europese BIOVAL-project werken we samen met Europese rechters en INBO om bedragen te plakken op onherstelbare natuurschade. Het doden van een raaf veroorzaakt bijvoorbeeld 14.301 euro verlies aan natuurwaarde, een wolf 42.500 euro.

Natuurinspectie paste in 2023 voor het eerst deze methode toe in twee dossiers en vorderde zo 64.000 en 15.000 euro voor de onherstelbare schade van illegale vogelvangst.

Nieuwe website: zoek online, beleef offline!

De natuur in! ☺ | Onze aanpak ☺ | Actueel ☺ | Dienstverlening ☺ | Over ons ☺

Welkom bij Natuur en Bos

Wij koesteren, beschermen en ontwikkelen ruim 90.000 hectare aan natuurgebieden, bossen en parken in Vlaanderen. We willen dat zoveel mogelijk mensen daarvan kunnen genieten.

Van Europese topnatuur op onbetreden plekken tot beschiedene natuurepareltjes vlak bij je voordeur: de meer dan 300 natuurgebieden van Natuur en Bos zijn er voor iedereen!

We willen mensen zo veel mogelijk laten genieten van onze natuur. Onze website speelt daarbij een belangrijke rol. Daarom lanceerden we in 2023 een gloednieuwe site, volledig opgefrist en met handige toepassingen.

BLIKVANGERS:

- Een **belevingskaart** met meer dan 300 natuurgebieden en hun ruime aanbod aan:
  - **Routes:** natuurlopen, multimovepaden, blindenpaden, mountainbikeroutes...
  - **Voorzieningen:** bezoekerscentra, bivakzones, hondenzones, logies, speelzones...
- **Infodossiers** over actuele onderwerpen, geschreven door collega-experts

Kortom: natuurenbos.be is ons digitale 'fundament' waarop we natuurbeleving stimuleren met de nieuwe belevingskaart, maar waarop we ook ons vakmanschap tonen in infodossiers, en antwoorden bieden op burgervragen via een duidelijke link met onze dienstensite en andere informatie, zoals brand- en stormwaarschuwingen.

Ontdek het op www.natuurenbos.be

We bouwden een **helpcenter** uit op onze belevings- en dienstenwebsite om burgervragen nog sneller en efficiënter te beantwoorden. Burgers worden eerst aangemoedigd om het antwoord te vinden in het helpcenter. Willen ze toch contact opnemen, kan dit via het contactformulier. Dit zorgt voor een gerichtere doorstroming van de vragen naar de betrokken diensten.

WEEK van het BOS

8-15 oktober 2023

het **mysterie**
van de **natuur**

WEEK VAN HET BOS

We nodigden iedereen uit om met andere ogen naar biodiversiteit te kijken. Zo nam Speurneus Spitsmuis alle kleuters en leerlingen van de lagere school mee op een leerrijk bosavontuur met een kant-en-klaar educatief pakket. Ook voor gezinnen en andere leergierige bosliefhebbers waren er heel wat weetjes, zoekkaarten, quizen en filmpjes om hun bosbezoek te verrijken.

Kennismaking met een belangrijke bosbewoner: de pissebed.

124

Houtloten uit onze bossen die verkocht werden aan **lokale houtverwerkingsbedrijven**. Goed voor bijna **550 m³**.

(fotograaf: Yves Adams - Vilda)

43 en 25

De meest voorkomende evenementen in onze natuurgebieden? Dat zijn sportevenementen (43%) en filmopnames (25%).

25.000

De Museumtuin – uitgebouwd naar het voorbeeld van kasteeltuinen uit de 18e en 19e eeuw – kende een **recordaantal bezoekers** met de heropening van het Kasteel van Gaasbeek.

103.000+

Het Zwin Natuur Park is niet alleen een trekpleister voor vogels, maar ook voor bezoekers.

3418

Het aantal tuineigenaars dat advies op maat kreeg van de Tuinrangers. **89,72%** verbeterde na het bezoek van een Tuinranger een tuinbiotoop. **74,61%** deed zelf drie aanpassingen. De meest populaire biotoop is 'Hoekje voor compost en ander tuinafval, zoals snoeihout'. Maar liefst **60,25%** verbeterde of legde deze tuinbiotoop aan.

OPLEIDINGEN VAN Inverde

6331
cursisten

1111
opleidingsdagen

- 125 natuurmanagement basis
- 19 ecologisch adviseur (ETLI)
- 11 European treeworker
- 5 European tree technician
- 5 VETcert (veteraanbomenbeheer)
- 795 ECC (Europese kettingzaagcertificaten)

Realisaties in eigen gebieden

Vlaamse Ardennen en Schelde-Leie

Aan de Gaverbeek in Zulte werd een vernattingsproject van 16 hectare opgestart. De Meersbeek kreeg meer meanders, er kwamen poelen bij, de Slekkeput werd geherprofileerd en het wandelpad verbeterd. Er werd al een deel bebost en de begrazingsrasters zijn geplaatst.

(fotograaf: Maxime Bervoets)

Kust-Westhoek

Wat een jaar. Eerst deden we vreugdedansjes omdat de natuur er nog nooit zo nat en zo groen bij had gestaan. Maar het bleef regenen. Onze medewerkers trotseerden barre weersomstandigheden. Tot het in november letterlijk pompen of verzuipen was... Toch bleef het team Kust-Westhoek er bij al die nattigheid altijd samen voor gaan.

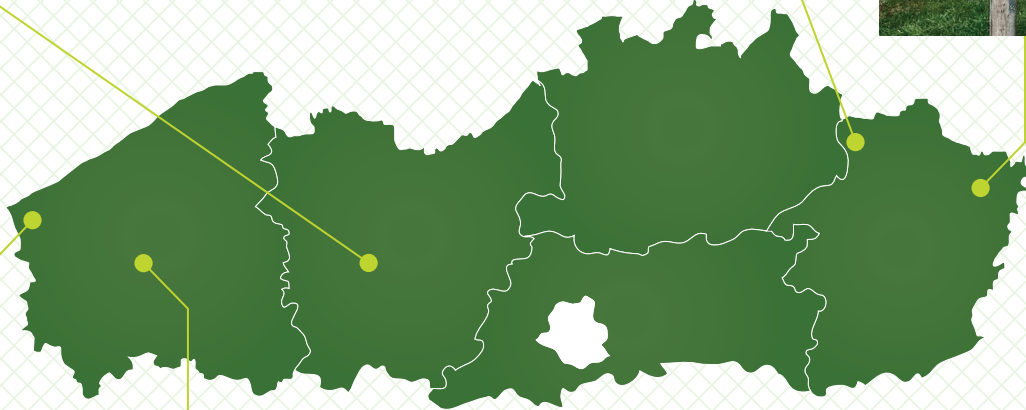
Lage tot aan Hoge Kempen

In Kamp Beverlo in de Limburgse Kempen dempten we 4,7 kilometer grachten en kanalen. We herstelden er ook 37 hectare vochtige en venige heide. Zo gaan we in het kader van Blue Deal de strijd tegen waterschaarste en droogte aan.

Hoge Kempen tot Voeren

Limburg zoemt! In de Duinengordel in Oudsbergen plaatste onze arbeidersploeg een bijenhotel met een infopunt. Het natuurgebied Klaverberg vlakbij kreeg bovendien als eerste de titel van wildebestuiversreservaat.

(fotograaf: kamil)

Zandig Vlaanderen

Verschillende plantacties in de Huwynsbossen tussen Lichtervelde en Hooglede – samen met de gemeente. Velt en Natuurpunt De Torenvalk – zorgden voor dubbel zoveel bos. Al dat moois kun je nu aanschouwen vanaf een gloednieuw uitkijkplatform uit cortenstaal dat inhouse ontworpen werd.

Antwerpse Kempen

In het voormalige militaire domein Vliegveld van Malle ontharden we ongeveer 16 hectare, een vijftiental gebouwen werd afgebroken en afgevoerd. Zo kan het water infiltreren en krijgt meer dan acht hectare waardevolle duingraslanden, heide en bos de kans om te herstellen, wat bijdraagt aan het behoud van Europees beschermde zeldzame habitats in dit Natura 2000-gebied.

(fotograaf: Tom Vermijfen)

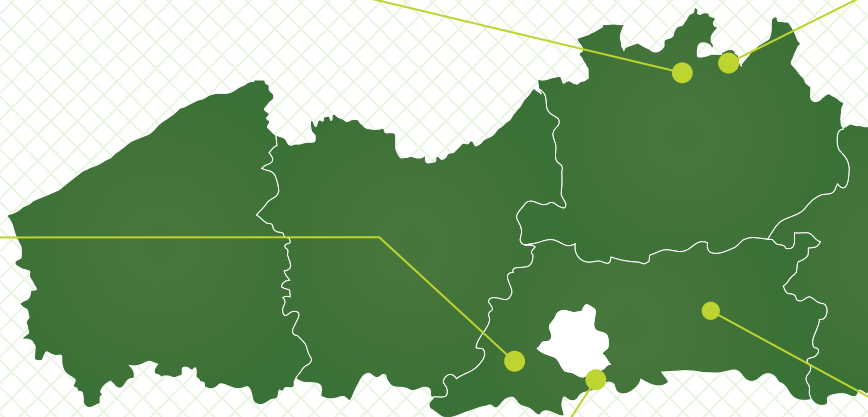
Groene Gordels

Twee visvrij gemaakte kasteelvijvers en kalkrijke flanken maakten van het Park van Gaasbeek een geschikte habitat voor zo'n 1000 jonge vroedmeesterpadjes. Deze uitzet paste in het soortenbeschermingsprogramma (SBP) om de sterk bedreigde vroedmeesterpad nieuw leven in te blazen. Dat gebeurt door het herstellen en inrichten van leefgebieden en het uitrollen van een grootschalig kweekprogramma in samenwerking met het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO).

Brabantse Wouden

Door het ruimen en saneren van de Keizer Karelvijver in Groenendaal kreeg de insectenfauna – waaronder libellen en juffers - een stevige boost. De 'lokale' vleermuizen genieten dan weer van het extra voedsel in de vijver. Door het hakhoutbeheer hebben recreanten nu een nog mooier zicht op de vijver.

Taxandria

"Of we het zagen zitten om het speelbos in Merksplas Kolonie aantrekkelijker te maken." Op deze vraag van de lokale jeugdbewegingen gingen de arbeiders van loods Elsacker maar wat graag in. Met stormhout uit de omgeving (onder andere robiniahout) timmerden ze een zitcirkel, een avonturenpad en twee tipischuilhutjes in elkaar.

Demerland en Zuiderkempem

Een van de bekende reuzen-Duracellbatterijen uit Aarschot werd omgetoverd tot de 'BAT-tery': een zomerverblijf voor vleermuizen aan de rand van het Meetshovenbos. Een plaatselijke kunstenaar maakte van de buitenkant bovendien een kunstwerk. Tegelijk werd 100 meter verderop een bunker geplaatst als winterverblijfplaats voor vleermuizen.

VRIJWILLIGERSWERKING

Begin 2023 lanceerden we de digitale registratietool voor vrijwilligersprestaties. Vrijwilligers kunnen op het einde van elke dag hun prestaties eenvoudig indienen via laptop, tablet of smartphone. De verwerking verloopt daardoor veel vlotter en efficiënter.

Adviezen, vergunningen en subsidies

15.000+

Meer dan 15.000 **advies- en vergunningsdossiers** behandeld

Ons ICT-team heeft zich 100% gesmeten op het verder **automatiseren van verschillende subsidieaanvragen**. Zo werkten we aan een e-loket voor het subsidieproces voor de aankoop van natuurrreservaten, werd het e-loket voor de Natuur in je Buurt-subsidies stevig geüpdatet, en werden de applicaties rond bossubsidies grondig onder handen genomen.

bijna
€ 70 miljoen

2500 subsidieaanvragen voor natuurprojecten goedgekeurd, goed voor een natuurinjectie van bijna 70 miljoen euro

Verantwoord en duurzaam ondernemen

We gaan non-stop op zoek naar grote en kleine initiatieven om onze werking nog duurzamer te maken. **Zo kreeg in 2023 onze oude werkklédij een nieuw leven.**

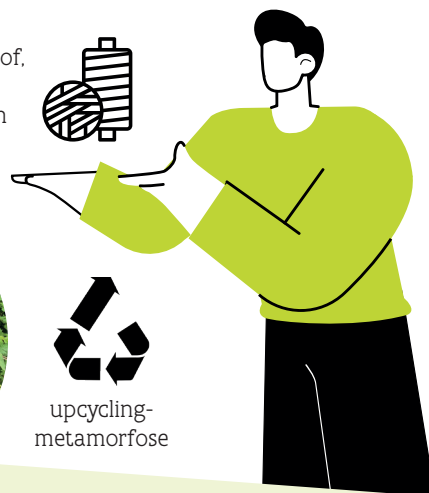
DRAAGBARE KLEDIJ

(met verwijderde logo's)

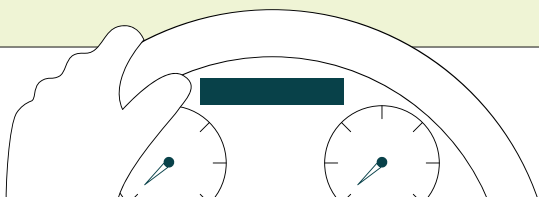
VERSLETEN KLEDIJ

nieuwe grondstof,
bijvoorbeeld
circulair garen

-150.000 km

We hebben **extra elektrische fietsen in gebruik** genomen en dat heeft samen met een optimalisatie van het wagenpark en het gebruik van het STOEP-principe geleid tot een daling van het aantal kilometers met de auto met 150.000 kilometer tegenover 2022 (-5%).

NATUUR EN BOS

IN CIJFERS 2023

NATUUR
IN BEHEER

94.860

(in hectare)

683
MEDEWERKERS

50.387

NATUUR IN EIGENDOM

(in hectare)

GECERTIFICEERD BOS

(in hectare)

30.107

VERKOCHT VOLUME HOUT
(uit eigen bossen)

60.229 M³

NATUUR MET
TOEGANKELIJKHEIDSREGELING*

74.483

(in hectare)

126

GEBIEDEN MET
HONDENLOSLOOPZONES

821

SPEELZONES

* In een toegankelijkheidsregeling staat welke recreatie toegelaten is in natuurgebieden. Bijvoorbeeld wandelen, fietsen, paardrijden, maar ook vrij toegankelijke zones, speelzones of hondenlosloopzones.